

Марусяк Н. Л.

Сучасні тенденції формування та поповнення оборотного капіталу промислових підприємств

Трансформація, яку переживає сьогодні економіка України, передбачає проведення відповідних структурних змін на мікрорівні. Незважаючи на багаторічний досвід перетворень, актуальною для підприємств України залишається проблема адаптації внутрішніх структур до нестабільного зовнішнього середовища. Більш того, якщо раніше перетворення економіки, реструктуризація на мікрорівні були націлені на перетворення форм власності і створення інституту ефективних власників, то сьогодні ця проблема іде всередину підприємства і націлена на збільшення ефективності використання їх фінансових можливостей. В таких умовах, успіх реформ цілком залежить від того, чи будуть зняті протиріччя між вимогами ринкової системи і сформованими основами функціонування підприємств. Одним із способів подолання зазначених протиріч є ефективне формування та використання оборотного капіталу підприємства.

Концептуальні засади вдосконалення механізмів розвитку й фінансового забезпечення діяльності підприємств висвітлено в працях багатьох економістів. Так, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Н. Я. Юрків вважають, що для відновлення фінансово-економічного стану і динаміки обсягів господарської діяльності необхідні фінансові ресурси, передусім для розвитку матеріально-технічної бази, інноваційної діяльності, поповнення оборотного капіталу, поліпшення структури балансу підприємств та підвищення їхньої платоспроможності й фінансової стійкості, збільшення капіталізації та здійснення інвестицій[1, с.90]. Вагомий внесок у сучасну економічну теорію і практику формування та ефективного використання оборотного капіталу зробили вітчизняні й зарубіжні економісти Зокрема, О.М. Рудницька, О. М. Чубко досліджують фактори впливу на ефективність функціонування оборотного капіталу підприємств[2]. Н. В.Хотюн аналізує особливості джерел формування оборотного капіталу підприємств в сучасних умовах господарювання [3]. О. П. Пархоменко визначає

концепцію формування і використання оборотного капіталу промислового підприємства[4]. О. Ф. Назаренков визначає стан та тенденції структури оборотних коштів промислових підприємств в Україні[5, с. 22].

І. Бланк, Є. Стоянова, зосереджують увагу на теоретичних та практичних аспектах політики управління оборотним капіталом [6],[7]. А. А. Оденат та І. В. Орлов присвятили праці новим тенденціям в управлінні оборотним капіталом підприємств[8],[9]. Але незважаючи на наявність численних розробок, проблеми дослідження сучасного стану формування оборотного капіталу та пошуку джерел його поповнення для забезпечення платоспроможності та позитивних фінансових результатів промислових підприємств залишаються фрагментарно дослідженими та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Сьогодні, перед підприємством що працює в ринкових умовах, стоять безліч різних завдань: забезпечення фінансової рівноваги, підвищення рентабельності, економічне зростання, підвищення його ринкової вартості. Серед них, найважливішим є забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та надання послуг, що, передусім, забезпечується безперервністю процесу авансування вартості, що ґрунтується на розподільчій функції фінансів і сутності оборотного капіталу.

Будь-яке підприємство, функціонуючи в ринковій економіці як суб'єкт підприємницької діяльності, має забезпечувати такий стан формування і поповнення оборотного капіталу, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати фінансові зобов'язання перед діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками.

У сучасних умовах господарювання підприємства всіх форм власності й організаційно-правового статусу можуть формувати оборотний капітал за рахунок власних, позикових і залучених джерел. Економічна мета формування та поповнення оборотного капіталу полягає у забезпеченні його зростання, отриманні прибутку і зменшенні ризику. Слід відзначити, що оборотний капітал здатний відновлюватися за один оборот, основний – впродовж довготривалого періоду, що обумовлений

строком використання необоротних активів, а залучення того чи іншого джерела формування та поповнення пов'язане з витратами зі сплати відсотків за користування ними. На практиці, при традиційному оптимальному підході основний капітал формують за рахунок власних джерел і частини довготермінових зобов'язань, а оборотний капітал формують та поповнюють переважно за рахунок поточних зобов'язань та тієї частини власних джерел, яку не використовують на формування основного капіталу.

Однак, набуваючи в ринкових умовах фінансової незалежності щодо володіння своїм майном та його використанням, несучи реальну економічну відповідальність за ефективність господарювання і своєчасне виконання фінансових зобов'язань, підприємства здатні досягти стабільності своїх фінансів лише за дотримання мінімальної умови фінансової стійкості підприємства – наявності власного оборотного капіталу.

Власний оборотний капітал є основою початкового формування, здійснення та розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства.

За рахунок власного оборотного капіталу формується робочий капітал, уміле використання якого генерує прибуток. Частка власних коштів у формуванні оборотного капіталу повинна бути ваговою, забезпечувати підприємству фінансову стійкість, а робочий капітал, сформований за рахунок власних коштів, - високоліквідним, забезпечувати підприємству високу платоспроможність і ліквідність поточних зобов'язань [10, с. 95].

Процес руху оборотного капіталу в сучасних умовах господарювання характерний певними особливостями. По-перше, величина потреби в згаданому капіталі, що авансується у виробництво та обіг, на кожному підприємстві значно коливається. В окремих випадках – це результат періодично повторюваних нерівномірностей кругообігу, пов'язаних із сезонністю виробництва, в інших – подібні коливання зумовлені виробничими умовами, можливостями матеріально-технічного забезпечення та збуту продукції. Тому через нестабільні умови ринкових відносин, окрім величини оборотного капіталу, що

постійно є в обігу, тимчасово (на певний термін) виникає потреба у додатковій його частині.

За подібних обставин безперервність руху оборотного капіталу потребує поєднання власних, позикових і залучених джерел його формування та поповнення. Будь-які затримки і простої у послідовній зміні оборотним капіталом своїх функціональних форм можуть призвести не лише до вповільнення кругообігу оборотного капіталу, а й до його часткової втрати.

Мінімально необхідна постійна величина оборотного капіталу має бути забезпечена власними джерелами формування, позитивно впливаючи на фінансовий стан підприємства. Водночас, кругообіг оборотного капіталу характерний припливами та відпливами коштів, що породжують затримку його руху, в подоланні якої важлива роль належить кредитним ресурсам і залученим фінансовим ресурсам інших підприємств.

Найбільш прийнятним для фінансового стану підприємства є формування постійної частини (повністю або частково) обсягу оборотних активів за рахунок власного оборотного капіталу та довгострокового позикового капіталу. Джерелом формування змінної частини та залишку постійної частини оборотного капіталу можуть бути поточні зобов'язання [11, с. 128].

Поєднання власних і позикових джерел формування та поповнення оборотного капіталу – об'єктивна необхідність, обумовлена особливостями кругообігу оборотного капіталу. Визначення межі співвідношення згаданих власних та позикових джерел залежить від багатьох факторів, основним з яких є галузеві особливості підприємства, які виявляються в мінімальному розмірі запасів для забезпечення безперебійної господарської діяльності. Так, наприклад, підприємства з тривалим виробничим циклом мають інвестувати кошти у незавершене виробництво для підтримки його безперервності і для цього потрібні довготермінові джерела формування оборотного капіталу, тоді як підприємства, де цикл виробництва є швидким мають можливість фінансувати свою діяльність лише за рахунок поточних зобов'язань.

Власному капіталу належить провідна роль у первісному формуванні оборотного капіталу при створенні підприємства. У цьому випадку джерелом формування оборотного капіталу є частина статутного капіталу, а також інші надходження, у тому числі пайові внески засновників, які формують величину оборотного капіталу підприємства. Головним чинником приросту власного оборотного капіталу при розширенні обсягів і масштабів фінансово-господарської діяльності підприємств стає чистий прибуток підприємства.

У сучасний період економічного розвитку України істотно зменшилися можливості фінансування розвитку промислових підприємств за рахунок власного капіталу. Так, унаслідок недоліків у організації кругообігу капіталу в цілому й оборотного капіталу, зокрема, у 2010-2011 рр. діяльність промислових підприємств Чернівецької області була збитковою (збиток становив 178,6 та 34,5 млн. грн. відповідно), проте вже впродовж 2012–2013 рр. фінансовий стан згаданих підприємств поступово поліпшувався. У 2012 р. діяльність 53,9% промислових підприємств була прибутковою, до того ж, спостерігалася позитивна тенденція до збільшення фінансового результату до оподаткування у розмірі 201,2 млн. грн. Однак досягнуті фінансові результати у 2013 р. вже були невисокими. Так, отриманий прибуток до оподаткування промислових підприємств Чернівецької області становив лише 27, 0 млн. грн. [12].

Діяльність промисловості України також не є ефективною. Впродовж 2010-2012 рр. спостерігаються невисокі фінансові результати, а у 2013 р. сумарним результатом діяльності промислових підприємств є чистий збиток у сумі 4181,1 млн. грн. [13]. Як відомо, промисловість у взаємодії з інформаційно-комунікаційними технологіями дають можливість вибудувувати нову інфраструктуру розвитку. Тут, досягти прориву без власної високо розвинутою обробної промисловості неможливо, навіть якщо будуть успіхи у випуску виробів з неймовірними якісними характеристиками або з використанням 3-D та інших подібних технологій майбутнього [14, с. 5].

Промисловість Чернівецької області – одна із складових промислового комплексу України, де за останні роки

спостерігаються однакові темпи зростання виробництва. Загалом у промисловості області темп приросту обсягу реалізованої продукції у 2013 р., порівняно з 2010 р., становив 28,4%, аналогічно як і у промисловості України – лише 27,0% (рис. 1.).



Рис. 1. Динаміка обсягів реалізації продукції промисловістю Чернівецької області та України.

*Джерело:[12], [13].

Отримання невисоких фінансових результатів пов'язано з тим, що продукція підприємств не має належного збуту. Результатом цього є збільшення тривалості обороту оборотного капіталу, нагромадження на складах підприємств-виробників значних залишків нереалізованої готової продукції і наявність значних сум заборгованості – дебіторської і кредиторської.

Як показало дослідження, впродовж останніх років господарської практики питома вага дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних активів промислових підприємств є найбільшою, що свідчить про деформовану структуру матеріалізованих форм оборотного капіталу (рис. 2). Так, питома вага дебіторської заборгованості впродовж 2010-2013 рр. становила 64,8%, запасів товарно-матеріальних цінностей – 25,2-27,2%, грошових коштів зменшилась з 2,1% до

1,6% та інших оборотних активів біля 2,4-2,8% загальної вартості оборотних активів промислових підприємств України. Домінування у згаданій структурі дебіторської заборгованості підтверджує нераціональне використання оборотного капіталу, що, в свою чергу, позначалося й на результатах роботи промислових підприємств.

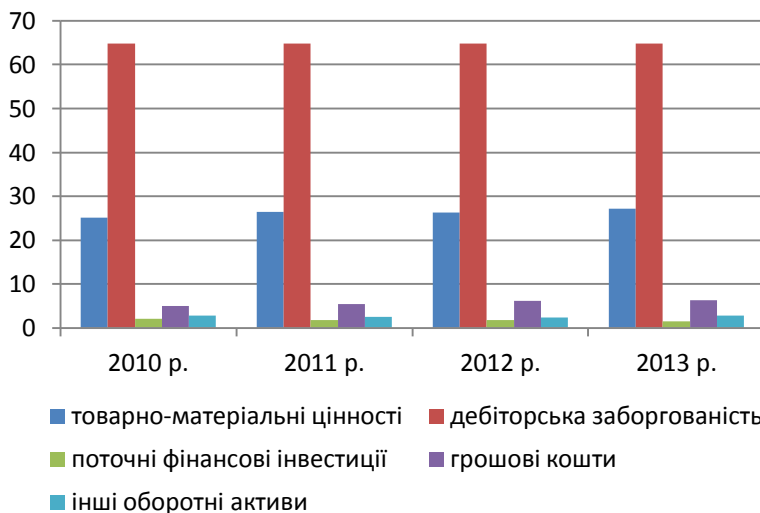


Рис. 2. Динаміка структури матеріалізованого оборотного капіталу промислових підприємств України за 2010–2013 рр.

*Джерело [13].

Велика частка дебіторської заборгованості зумовлює зростання потреби в оборотному капіталі на стадії розрахунків і сповільнює його оборот. Внаслідок цього зростає період перебування оборотного капіталу в сфері обігу.

Отже, оборотний капітал, опосередковуючи сферу виробництва, не змінює свого обсягу, натомість у сфері обігу його частину вилучають із обороту підприємства у формі дебіторської заборгованості, що сповільнює період кругообігу

та впливає на ефективність використання оборотного капіталу в сфері виробництва.

Як свідчать показники рис. 2, на промислових підприємствах досить низький рівень контролю за дисципліною розрахунків при реалізації продукції. Водночас зауважимо, що зростання дебіторської заборгованості може бути зумовлене також багатьма зовнішніми і внутрішніми чинниками. Зовнішніми факторами є чинний порядок розрахунків у країні, податкова, грошово-кредитна політика, рівень інфляції, обсяг ринку та рівень його насиченості. Вони практично не залежать від діяльності підприємств, і обмежити їх вплив складно. Внутрішні чинники – договірна політика підприємств, застосування різних видів розрахунків, стан контролю за дебіторською заборгованістю – залежать від рівня організації збуту продукції, налагодження контролю за виконанням договірних зобов'язань, цінової та фінансової політики підприємства.

У сучасних умовах ринкової конкуренції суб'єкти підприємницької діяльності змушені реалізовувати продукцію з відтермінуванням платежів, здійснюючи не беззбиткове вилучення з обороту частини власного оборотного капіталу. При цьому одна частина дебіторської заборгованості є закономірною, оскільки так передбачає порядок розрахунків, інша частина – прострочена та безнадійна дебіторська заборгованість виникає в результаті порушення платіжної дисципліни.

Зростання обсягів дебіторської заборгованості зумовлює подвійне вилучення оборотного капіталу підприємства, з одного боку, у формі відтермінування платежів покупцям, а, з іншого, – у формі сплати податкових зобов'язань, що виникають при реалізації продукції. Згадані розрахункові операції не тільки обмежують обсяг грошових потоків на підприємстві, а й уповільнюють кругообіг оборотного капіталу.

Існуючі на підприємствах розбіжності у часі між надходженням та витрачанням грошових потоків негативно впливають на відтворення оборотного капіталу, посилюють диспропорції між його грошовою і матеріальними формами. У зв'язку з цим грошова форма оборотного капіталу підприємств

неспроможна забезпечити виконання платіжних зобов'язань підприємства, що зумовлює зростання кредиторської заборгованості.

Незворотні зміни, що відбулися у всіх ланках господарського механізму в Україні, потребують залучення значних коштів у стислий термін господарювання. При подальшому функціонуванні підприємства велике значення має наявність надійних джерел поповнення оборотного капіталу. Із огляду на обмеженість внутрішніх джерел фінансових ресурсів, вітчизняним підприємствам необхідне зовнішнє фінансування.

За даними табл. 1, власний оборотний капітал протягом 2010–2013 рр. становив незначну частку в загальній його структурі як у промисловості України в цілому, так і на промислових підприємствах Чернівецької області.

Таблиця 1

Динаміка обсягів та питомої ваги власного оборотного капіталу в загальному обсязі оборотного капіталу промислових підприємств України та Чернівецької області за 2010–2013 рр.*

Власний оборотний капітал	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Промислових підприємств України	46672,7	3,8	58218,4	4,2	74556,4	4,3	54816,3	2,9
Промислових підприємств Чернівецької області	78,0	1,7	117,0	2,3	57,6	1,4	75,8	1,8

*Розраховано автором із використанням джерел: [12],[13].

Трохи вищим згаданий показник був на промислових підприємствах України. Але якщо на промислових підприємствах України ситуація змінювалася на краще протягом 2011–2012 рр., то на промислових підприємствах Чернівецької

області у 2012 р. спостерігалось зменшення частки власного оборотного капіталу (з 2,3% у 2011 р. до 1,4% у 2012 р.). Низька питома вага власного оборотного капіталу промислових також була і у 2013 р. Такий рівень забезпеченості власним оборотним капіталом послаблює спроможність промислових підприємств формувати необхідні для виробництва і реалізації продукції оборотні активи.

На досліджуваних підприємствах незадовільним залишається відтворення власного оборотного капіталу за рахунок отриманого доходу (виручки) від реалізації продукції, виконаних робіт і наданих послуг (табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, впродовж 2010–2013 рр. на промислових підприємствах спостерігались низькі показники співвідношення власного оборотного капіталу до виручки від реалізації продукції.

Таблиця 2

Співвідношення власного оборотного капіталу до доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на промислових підприємствах України та Чернівецької області за 2010–2013 рр.* (%)

Підприємства	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Промислові підприємства України	4,38	4,37	5,32	4,05
Промислові підприємства Чернівецької області	2,44	2,88	1,4	1,85

*Розраховано автором із використанням джерел: [12], [13].

Це свідчить про те, що у більшості промислових обсяг власного оборотного капіталу не може забезпечити безперервну фінансово-господарську діяльність. Тому вона значною мірою або повністю забезпечується позиковими і залученими ресурсами, що призводить до зниження рівня фінансової

автономії підприємств, зростання залежності від своїх партнерів по економічній діяльності. Крім цього, домінування позикових та залучених джерел у поповненні оборотного капіталу сприяє зростанню поточних зобов'язань у частині сплати відсотків за кредит та погашення боргових сум.

У структурі позикових і залучених джерел формування та поповнення оборотного капіталу промислових підприємств домінує кредиторська заборгованість (рис. 3).



Рис. 3. Динаміка структури позикових і залучених джерел оборотного капіталу на промислових підприємствах України за 2010–2012 рр., %*

*Розраховано автором за даними джерела [13].

За даними рис.3, можна простежити переважання кредиторської заборгованості у промислових підприємств України, у яких відсоток даного виду позикових ресурсів протягом трьох років коливався в межах 82-86% усіх позикових і залучених джерел поповнення оборотного капіталу. Нажаль, за 2013-2014 рр. Державний комітет статистики, не оприлюднює дані щодо структури поточних зобов'язань підприємств, але враховуючі попередні дані тенденція є типовою і надалі. Це є

свідченням, що підприємства в основному розраховують на непланову кредиторську заборгованість, що є епізодичною.

Слід відзначити, що в Україні й надалі серед джерел поповнення оборотного капіталу підприємства залишається мізерною частка банківського кредитування. Це пояснюється високою вартістю згаданого джерела поповнення оборотного капіталу та недосконалістю традиційного порядку надання банківських кредитів, який використовують для національних підприємств. Практично не застосовуються альтернативні механізми розвитку підприємств промисловості. Зокрема, не набули поширення практика функціонування фондів компаній та фінансових інститутів спільного інвестування. Нерівномірною є ефективність діяльності мережі фондів фінансово-кредитної підтримки підприємств промисловості. Більшість із зареєстрованих регіональних фондів не здійснюють жодної діяльності, так як не мають підтримки з бюджетів різних рівнів. Тому, такі економічні умови здебільшого сприятливі для поширення практики використання товарного кредиту суб'єктами підприємництва України.

Проведений аналіз формування оборотного капіталу на промислових підприємствах свідчить, що значну частину оборотного капіталу вилучають із обороту у формі дебіторської заборгованості при зростанні рівня кредиторської заборгованості. Такі явища мають великий вплив на швидкість кругообігу оборотного капіталу і, відповідно, на фінансову результативність діяльності підприємств (табл.3).

Наведені показники дають змогу виявити зміни ефективності використання оборотного капіталу на промислових підприємствах України. Прискорення оборотності оборотного капіталу зменшує потребу в ньому, що дає змогу вивільнити частину фінансових ресурсів для розвитку економічної діяльності підприємства. У результаті зменшення потреби в матеріалізованому оборотному капіталі вивільнюються фінансові ресурси, що сприяє поліпшенню платоспроможності та зміцненню фінансового стану підприємства. Якщо оборотність сповільнюється, то підприємству для збереження обсягів операційної діяльності

необхідно залучати в обіг додаткові фінансові ресурси, що не завжди можливо.

Таблиця 3

Динаміка швидкості кругообігу та рентабельності оборотного капіталу промислових підприємств України*

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Коефіцієнт оборотності	1,9	2,0	1,9	1,7
Тривалість обороту оборотного капіталу, днів	194,0	181,8	192,7	214,2
Рентабельність оборотного капіталу, %	2,1	4,8	0,3	-0,5

*Розраховано автором за даними джерела [13].

Результати дослідження свідчать, що впродовж 2010–2013рр. період обороту оборотного капіталу підприємств промисловості був довготривалим, 194 дні у 2010 р., 181,8 день у 2011р., 192,7 дня у 2012 р. і 214,2 дні у 2013р. Швидкість обороту оборотного капіталу обернено пропорційно впливає на ефективність його використання. У результаті збільшення тривалості обороту у 2013р. на 21,5 днів рентабельність оборотного капіталу зменшилась на 0,8 пункти і мала від'ємне значення (-0,5%), що негативно вплинуло на фінансовий стан промислових підприємств.

Це пояснюється порушенням взаєморозрахунків між суб'єктами господарювання, відсутністю належного фінансового планування і контролю та диспропорціями в цілому, що виникли в організації економічної діяльності підприємств в сучасних умовах, невизначеністю нормативно-правового регулювання, інфляцією та скороченням платоспроможного попиту.

Як свідчить аналіз формування оборотного капіталу підприємств промисловості, обмеженість оборотного капіталу значною мірою зумовлена використанням динамічних джерел його формування та поповнення. Тому зосередження уваги на

визначенні їх оптимальної структури – один із основних напрямків підвищення економічних можливостей у формуванні оборотного капіталу підприємства.

Зазначимо, що в умовах ринку вибір джерел формування і поповнення оборотного капіталу в основному залежить:

- по-перше, від організаційно-правової форми та видів економічної діяльності підприємства, які, будучи регламентовані законодавством, забезпечують реалізацію мети його функціонування;

- по-друге, від видів, масштабів та результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Водночас слід підкреслити, що на структуру джерел формування оборотного капіталу значною мірою впливають методологічні та організаційні засади його участі в діяльності підприємства. Адже організаційно-правова форма підприємства забезпечує не тільки його юридичний і майновий статус, а й допомагає зберігати властиві їм відносини власності та постійно пристосовуватися до мінливих ринкових умов прибуткового вкладення оборотного капіталу [15, с. 35]. У зв'язку з цим, основним завданням у визначенні структури джерел формування оборотного капіталу за формою власності на них є досягнення їх збалансованості, враховуючи економічні потреби та фінансові можливості підприємства. При цьому слід мати на увазі, що між економічними потребами та фінансовими можливостями немає ніякого прямого зв'язку. Він встановлюється лише в реальному процесі виробництва, де від сформованої величини оборотного капіталу залежить рівень забезпечення оборотними активами безперервної роботи підприємства. Тому, за всіх часів підприємства володіли капіталом, що не завжди був на рівні їх потреб [15, с. 36].

Вихідними умовами для формування оборотного капіталу підприємства слід вважати:

- характер господарських зв'язків, їх стійкість і надійність;

- ритмічність обороту оборотного капіталу;

- фінансові можливості підприємства.

Перспектива розвитку промислового підприємства в ринкових умовах господарювання передбачає ефективність усіх

видів його діяльності, які значно впливають на вибір джерел формування оборотного капіталу. Це обумовлено тим, що оборотних активів у обороті має бути ні замало, ні забагато, а саме стільки, скільки потрібно для прогнозованого обсягу виробництва і реалізації продукції. Водночас, слід врахувати, що операційна діяльність промислового підприємства залежить від якісного та кількісного складу сировини, матеріалів, видів готової продукції, тобто пов'язана з товарним ринком. Відповідно, коливання кон'юнктури і стану окремих сегментів товарного ринку також впливають на умови формування оборотного капіталу промислових підприємств. Проте особлива роль у визначенні переваг того чи іншого джерела формування оборотного капіталу відведена фінансовій діяльності підприємства, яка має великий вплив на параметри власних, позичених і залучених джерел та суттєво пов'язана з функціонуванням і розвитком відповідних сегментів фінансового ринку.

Таким чином, для надання переваг тому чи іншому джерелу формування оборотного капіталу необхідно орієнтуватися на коливання кон'юнктури як товарного, так і фінансового ринків (які можуть мати протилежні тенденції). Підприємства мають генерувати внутрішні джерела формування та поповнення оборотного капіталу, які є вагомішими для зміцнення їх економічного потенціалу в умовах обмеженого обсягу фінансових ресурсів і необмеженої відповідальності за зобов'язаннями.

Негативного впливу на обсяг оборотного капіталу та джерела його поповнення практика підприємств реалізовувати продукцію в кредит. Це стосується, насамперед, підприємств промисловості, де обсяги реалізації однієї партії продукції – значні. Як показало дослідження, коли не відпрацьований механізм кредитної політики підприємства, надання комерційного (товарного) кредиту у великих масштабах призводить до збільшення дебіторської заборгованості й вилучення з обороту значної частини оборотного капіталу, що негативно впливає на ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства та зменшує його фінансові можливості. Для забезпечення погашення боргових сум та

сплати відсотків за кредит промисловим підприємствам доцільно нарощувати темпи обороту оборотного капіталу.

Тому, формування й поповнення оборотного капіталу доцільно здійснювати на основі завдань та фінансових можливостей підприємства з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

За результатами аналізу зазначимо, що первісне формування оборотного капіталу підприємствами промисловості відбулося відповідно до їх організаційно-правової форми господарювання. Підприємства впродовж фінансового-господарської діяльності можуть поповнювати оборотний капітал шляхом залучення коштів інвесторів. Також, у певних випадках є доцільним використання фінансові інструментів рефінансування дебіторської заборгованості. Недостатнім у контексті поповнення оборотного капіталу залишається механізм комерційного банківського кредитування, що проявляється у неможливості більшості суб'єктів господарювання досягти таких фінансових результатів, щоб покрити високі процентні ставки за кредитами. Поповнення оборотного капіталу за рахунок комерційного кредиту обмежене як природою його функціонування, так і економічними можливостями підприємств. Адже на більшості промислових підприємств велика тривалість обороту оборотного капіталу, тому використання комерційного кредиту веде до недотримання ними платіжної дисципліни, що призводить до невиконання поточних зобов'язань.

Крім того, поповнення оборотного капіталу в основному за рахунок короткотермінових позикових джерел призводить також до нестійкого фінансового стану підприємства. Це обумовлено тим, що короткотермінові зобов'язання необхідно своєчасно повертати і на їх місце залучати інші види позики. Взагалі, зростання заборгованості підприємства порівняно з власним капіталом обумовлює підвищення фінансового ризику.

На основі викладеного, можна констатувати, що формування та поповнення оборотного капіталу у необхідному для безперебійного операційного циклу розмірі, слід розглядати як одну з головних проблем фінансово-господарської діяльності підприємства. Від її розв'язання залежать стабільне

функціонування та динамічний розвиток суб'єкта підприємництва. Діяльність підприємства можна вважати ефективною тільки тоді, коли вона дає змогу не лише раціонально формувати, а й забезпечувати активний системний пошук джерел поповнення оборотного капіталу для свого подальшого розвитку.

Список літератури:

1. Васильців Т. Г. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні / Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Н. Я. Юрків // Фінанси України. – 2012. С. 90- 101.
2. Чубко О. М. Класифікація та вплив чинників на ефективність функціонування оборотного капіталу машинобудівних підприємств. [Електронний ресурс]/О. М. Чубко, О. М. Рудницька. – Режим доступу до журн.: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2010669/pdf>
3. Хотюн Н. В. Особливості джерел формування оборотного капіталу підприємств у сучасних умовах / Н. В. Хотюн // Економічний простір. – 2010. - №41. С. 298-304.
4. Пархоменко О. П. Концепція формування та використання оборотного капіталу промислового підприємства. [Електронний ресурс] /О. П. Пархоменко. – Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vpnukht/2010_36/NP-36-4.pdf
5. Назаренков О. Ф. Стан та тенденції структури оборотних коштів промислових підприємств в Україні / О. Ф. Назаренков // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №6. – С. 22-28.
6. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И. А. Бланк. – К.: Эльга, 2002. – 544с.
7. Стоянова Е. С. Управление оборотным капиталом / Е. С. Стоянова, Е. С. Быкова, И. А. Бланк. – М.: Перспектива, 1998. – 128 с.
8. Однат А. А. Особливості впливу механізму управління оборотним капіталом на виробничо-господарську діяльність промислового підприємства / А. А. Однат // Вісник економічної науки України. – 2006. - №2. – С. 77-84.

9. Орлов І. В. Нові тенденції в управлінні оборотним капіталом для цілей бухгалтерського обліку / І. В. Орлов // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1(22). – С. 248-256.
10. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування/ О. Г Біла. Навчальний посібник. – Львів. Компакт-ЛВ, 2005. – 312.
11. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання/. Г. І. Філіна. 2-ге вид., перероб та допов. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 320 с.
12. <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>
13. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Геєць В. М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України / В. М. Геєць // Економіка України. – 2014. №12. – С. 4-19.
15. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посіб. / Під ред. І. В. Зятковського. – Тернопіль: Економічна думка – 2005. – 356 с.